

enterprise
europe
network

България

ТЪРГОВИЯ ВЪВ ВЪТРЕШНИЯ ПАЗАР НА ЕС

een.ec.europa.eu

В подкрепа на бизнеса

ТЪРГОВИЯ ВЪВ ВЪТРЕШНИЯ ПАЗАР НА ЕС

**Ръководство
за малки и средни предприятия и
експерти от Enterprise Europe Network**

Българска търговско-промишлена палата

декември, 2016

Автор на изданието: екипът на Enterprise Europe Network към БТПП
Българска търговско-промишлена палата
София 1058, ул. Искър 9
Тел. 02/8117 505/515/525
E-mail: een@bccci.bg
URL: www.bccci.bg, www.een.bg

Настоящият документ се издава с финансовата подкрепа на Европейската комисия. Съдържанието е отговорност на авторите и съставителите. Изразените мнения не представляват официални такива на Европейската комисия или други органи на ЕС и може да не съвпадат с тях.

СЪДЪРЖАНИЕ

04 Въведение

14 Цифров единен пазар

04 Стратегия за вътрешния пазар на ЕС

15 Обществени поръчки

05 Единен пазар на стоки

17 Статистика

11 Единен пазар на услуги

18 Заключение

12 Европейски стандарти

18 Източници

Enterprise Europe Network подпомага иновативния процес и международния растеж на амбициозните МСП

Enterprise Europe Network е най-голямата мрежа в света, създадена от Европейската комисия в подкрепа на МСП и изследователските организации с международна ориентация. В Мрежата участват над 600 организации от над 60 страни в Европа, Азия, Северна и Южна Америка.

Enterprise Europe Network предоставя интегрирани услуги за бизнес коопериране и иновации.

Бизнес коопериране

намиране на точните международни партньори

- директен достъп до най-голямата база данни за бизнес коопериране в Европа, съдържаща предложения за търговско, технологично и проектно коопериране
- участие в бизнес мисии и B2B срещи по време на големи международни търговски изложения

Достъп до финансиране

европейски и национални програми

- идентифициране на подходяща възможности за финансиране - програми, обществени поръчки и др. финансови инструменти
- консултации за успешно кандидатстване
- търсене на проектни партньори

Консултации и обучения

по всички европейски теми, касаещи бизнеса

- европейско законодателство и стандарти
- навлизане на международни пазари
- защита на интелектуална собственост
- възможности за финансиране

Подкрепа за иновации

управление на иновативния процес

- повишаване на иновативния капацитет
- търсене на партньори за съвместни иновативни проекти и развойна дейност
- достъп до финансиране за научни изследвания и иновации
- комерсиализиране на иновативни продукти и технологичен трансфер

Вашият глас в Европа

участие във формирането на европейски политики

- участие в обществено обсъждане

За контакти:

Enterprise Europe Network към БТПП

Българска търговско-промишлена палата

София 1058, ул. Искър 9

Тел. 02/81 17 505/515/525

E-mail: een@bccci.bg

URL: www.bccci.bg, www.een.bg

1. Въведение

Икономиката на Европейския съюз е най-голямата в света, а единният пазар има изключително важна роля в световните търговско-икономически отношения. Барьерите пред свободното движение на стоки, услуги, хора и капитали в границите на ЕС стават все по-малко, като същевременно Съюзът непрекъснато развива връзките си с трети страни. В резултат мащабът на търговията в и извън ЕС се увеличава, създавайки нови и по-добри възможности за растеж на европейските предприятия. Започването на търговия извън националните граници е възможност за тях да разгърнат напълно своя потенциал, да открият нови клиенти и перспективи пред своя бизнес.

Навлизането на нови пазари е свързано и със спазването на определени правила и изисквания на Европейско законодателство, свързани със здравето, безопасността и защитата на околната среда. Европейският съюз непрекъснато се стреми да създава благоприятни условия за предприятията да постигат максимално качество на продуктите и услугите си, ефективност в производствените процеси, висок капацитет за интернационализация и развитие на иновации, което от своя страна да доведе до повишаване на конкурентоспособността им на световната икономическа сцена. В тази връзка освен създаденото за целта законодателство, Европейската комисия прави възможен достъп на фирмите до различни инструменти, инициативи и публични консултации, които да гарантират демократичност, адекватност и приложимост на всички мерки в подкрепа на търговията в и извън ЕС. Настоящото ръководство е насочено към малките и средни предприятия, които искат да научат повече относно техните права и задължения като икономически субекти във вътрешния пазар.

2. Стратегия за вътрешния пазар на ЕС

Вътрешният пазар е основен фактор за повишаване на конкурентоспособността на Европейската икономика и страните членки. Стратегията за вътрешния пазар предвижда отключването на неговия цялостен потенциал. **За тази цел Европейската комисия планира целенасочена серия от мерки, фокусирани в три основни сфери:**

- създаване на допълнителни възможности за потребителите, специалистите и бизнеса;
- засилване на модернизацията и внедряването на иновации, необходими в Европа;
- осигуряване на практически ползи за хората.

Стратегията допълва други ключови инициативи на Комисията като:

- Инвестиционния план за Европа
- Единния капиталов пазар
- Цифровия единен пазар
- Енергиен съюз
- Мобилност на работната ръка

3. Единен пазар на стоки

Единният пазар на стоки засяга 21 милиона малки и средни предприятия в страните членки и целта му е да гарантира както свободното движение на стоки, така и прилагането на съществени правила, осигуряващи ползи за гражданите, насърчаващи модернизацията и непрекъснатото подобрене на условията за бизнес.

Законодателна рамка

Законодателството на общия пазар на стоки гарантира, че продаваните продукти ще отговарят на високи стандарти за безопасност, здраве и опазване на околната среда, като същевременно административните пречки пред тяхното свободно движение ще бъдат сведени до минимум.

Пълна информация относно правилата може да се намери в така нареченото **„СИНЬО РЪКОВОДСТВО“** за прилагането на законодателството на ЕС относно продуктите. Ръководството цели добро разбиране и правилно прилагане на правилата в различни сектори, като в него се разглеждат продуктите (различни от храни и селскостопански продукти), които са предназначени за лична или професионална употреба.

Ръководството се отнася преди всичко до законодателството на Съюза относно търговията и дейностите, свързани с газови уреди, детски играчки, електрически съоръжения, машини, медицински изделия, асансьори, пиротехнически изделия, лични предпазни средства и други.

В ръководството са изброени задълженията на участниците във веригата на доставка на продукти, в т.ч. производители, вносители, представители и дистрибутори, включително при дистанционна продажба и продажба чрез електронни средства.

**Ръководството не обхваща Директивата относно общата безопасност на продуктите, законодателството на Съюза в областта на моторните превозни средства, строителните продукти, регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH).*

Задължения на производителя:

За целите на настоящото издание ще разгледаме по-подробно задълженията на производителя, който продава стоки във вътрешния пазар. В „Синьото ръководство“ той е определен като „физическо или юридическо лице, което е отговорно за проектирането или производството на даден продукт и го пуска на пазара със своето име или търговска марка“.

Производителят има задължения за:

- Провеждане на приложимата процедура за **оценяване на съответствието**
- Изготвяне на **необходимата техническа документация**, включваща информация за проекта, производството и действието на продукта
- Изготвяне на **ЕС декларация за съответствие**
- Изготвяне на придружаващи продукта **инструкции и информация за безопасност** в съответствие с изискванията на приложимото законодателство на Съюза за хармонизация

- Удовлетворяване **изискванията за проследимост**, т.е. да съхранява техническа документация и ЕС декларация за съответствие в продължение на 10 години; да гарантира, че продуктът има сериен номер

- Поставяне на маркировката за съответствие (**маркировка „СЕ“**) и, ако е необходимо, други маркировки на продукта в съответствие с приложимото законодателство

- Да гарантира, че съществуват процедури, чрез които серийната продукция се поддържа в съответствие

- Когато това е уместно, да възложи сертифициране на продукта и/или системата за качество

Съответствие със съществените изисквания: хармонизирани стандарти

Доказване на съответствието на продукта със съществените изисквания има за цел осигуряване на защита от определени опасности, свързани с продукта (например физическа и механична устойчивост, възпламенимост, и др.) и неговите експлоатационни характеристики. Производителите трябва да направят анализ на риска, за да установят най-напред всички възможни рискове, които могат да произтекат от продукта, и да определят кои са приложимите съществени изисквания. Този анализ трябва да бъде документиран и включен в техническата документация. Освен това производителят трябва да документира оценката, за да гарантира, че продуктът съответства на изискванията (например чрез прилагане на хармонизирани стандарти).

Хармонизираните стандарти са „европейски стандарти“, приети в страните членки след отправяне на искане от страна на Европейската комисия. Целта е прилагане на законодателството на Съюза за хармонизация. Европейските стандарти, включително хармонизираните стандарти, често са основани изцяло или частично на международни стандарти на Международната организация по стандартизация (ISO) или Международната електротехническа комисия (IEC). Използването на хармонизирани стандарти, които са цитирани в Официален вестник на Европейския съюз и които осигуряват презумпция за съответствие, остава на доброволен

принцип. Производителят може да избере дали да се позовава на такива хармонизирани стандарти, или не. Ако производителят избере да не следва хармонизиран стандарт, той има задължението да докаже, че неговите продукти са в съответствие със съществените изисквания, като използва други мерки по свой собствен избор. Това могат да бъдат технически спецификации като национални стандарти, европейски или международни стандарти, които не са хармонизирани. В тези случаи производителят не се ползва от презумпцията за съответствие и трябва да покаже в техническото досие на съответния продукт как техническите спецификации, които използва, осигуряват съответствие със съществените изисквания.

Изисквания за проследимост

Изискванията за проследимост дават възможност за проследяване на историята на продукта и подпомагане надзора на пазара. Те позволяват на органите за надзор на пазара да открият икономическите оператори, които носят отговорност, и да получат доказателства за съответствието на продукта.

Изискванията за проследимост включват етикетиране на продукта и определяне на икономическите оператори във веригата на дистрибуция. Основно изискване за проследимост е обозначаването на името и адреса на производителя и на вносителя, в случай на вносни продукти, върху продукта. Това позволява на органите за надзор на пазара при нужда бързо да се свържат с икономическия оператор, който е отговорен за пускането на пазара на опасен или несъответстващ на изискванията продукт.

Техническа документация

Производителят трябва да изготви техническа документация, която включва описание на продукта и на предвидената му употреба и да обхваща проектирането, производството и действието на продукта. Тази информация е необходима, за да се докаже съответствието на продукта с приложимите изисквания. Техническата документация трябва да е налична, когато продуктът се пуска на пазара, независимо от географския му произход или местоположение.

ЕС декларация за съответствие

Производителят или упълномощеният представител, установен в Съюза, трябва да изготви и да подпише ЕС декларация за съответствие като част от процедурата за оценяване на съответствието. В случаите, когато даден продукт е обхванат от няколко законодателни акта на Съюза за хармонизация, които изискват ЕС декларация за съответствие, се изисква една-единствена декларация за съответствие.

Маркировка „СЕ“

Маркировката „СЕ“ присъства на голям брой продукти, търгувани в разширеното Европейско икономическо пространство и означава, че конкретният продукт отговаря на определени изисквания за безопасност, опазване здравето на човека и околната среда. Тя е част от хармонизираното законодателство на ЕС и се поставя само на продуктите, които попадат в обсега на определени директиви. Поставянето ѝ на други продукти е забранено!

- Маркировката „СЕ“ показва съответствието на продукта със законодателството на Съюза за хармонизация, което се прилага за продукта и което предвижда маркировка „СЕ“.

- Маркировката „СЕ“ се нанася върху продукти, които са пуснати на пазара на ЕИП и Турция, независимо дали са произведени в ЕИП, Турция или друга държава.

- Маркировката „СЕ“ е основен показател (но не и доказателство) за съответствието на един продукт със законодателството на ЕС и дава възможност за свободното движение на продуктите на пазара на Европейското икономическо пространство и Турция, независимо дали продуктите са произведени в ЕИП, в Турция или в друга държава.

- Като поставя маркировка „СЕ“, производителят декларира на своя собствена отговорност, че продуктът отговаря на всички приложими законодателни изисквания на Съюза и че са успешно извършени всички необходими процедури за оценяване на съответствието.

- Ако вносителят или дистрибуторът или друг оператор пуска продукти на пазара със свое собствено име или търговска марка или ги изменя, тогава той поема отговорностите на производителя. Това

включва отговорността за съответствието на продукта и поставянето на маркировката „СЕ“.

На кои продукти трябва да се поставя маркировката „СЕ“?

- Маркировката „СЕ“ трябва да бъде нанесена преди всеки продукт, за който тя се изисква, преди да бъде пуснат на пазара, освен когато конкретното законодателство на Съюза за хармонизация не изисква друго.

- Когато продуктите са обхванати от няколко акта на Съюза за хармонизация, които предвиждат нанасяне на маркировката „СЕ“, тя показва, че продуктите са декларирани като отговарящи на разпоредбите на всички тези актове.

- Един продукт може да се обозначава с маркировката „СЕ“ само ако той е обхванат от законодателство на Съюза за хармонизация, предвиждащо нейното нанасяне.

Маркировката „СЕ“ трябва да бъде нанесена:

- на всички новопроизведени продукти, които са предмет на законодателство, предвиждащо маркировката „СЕ“, независимо дали те са произведени в държави членки или в трети държави;

- на използвани продукти и продукти втора употреба, внесени от трети държави, които са предмет на законодателство, предвиждащо маркировката „СЕ“;

- на изменени продукти, които като нови са предмет на законодателство, предвиждащо маркировката „СЕ“, и които са изменени по начин, който би могъл да засегне съответствието на продукта с приложимото законодателство за хармонизация

Възможно ли е продукт да има повече от една маркировка „СЕ“?

В някои случаи даден продукт се счита за краен продукт за целите на определен акт на Съюза за хармонизация и трябва да

има нанесена маркировка „СЕ“. Същият този продукт след това се включва в друг краен продукт, който сам по себе си е предмет на друг акт на Съюза за хармонизация, който също изисква маркировка „СЕ“. Това води до ситуация, при която даден продукт има повече от една маркировка „СЕ“.

Кои продукти са предмет на свободно обръщение?

Законодателството на Съюза за хармонизация, може да разреши маркировката да не се нанася на определени продукти. Като общо правило такива продукти са предмет на свободно обръщение, ако:

- Продуктът се придружава от декларация за вграждане на частично окомплектовани машини съгласно Директивата за машините и декларация за съответствие в случай на частично завършени плавателни съдове, посочени в Директивата относно плавателните съдове с развлекателна цел;

- Продуктът се придружава от писмена декларация за съответствие в случай на компоненти, определени в Директивата относно оборудването и защитните системи, предназначени за използване в потенциално експлозивна атмосфера;

- Продуктът се придружава с декларация в случай на медицински изделия (произведени по поръчка, и медицински изделия, предназначени за клинични изпитвания, посочени в Директивата относно активните имплантируеми медицински изделия и Директивата относно медицинските изделия), изделия, предназначени за оценяване на експлоатационните качества (посочени в Директивата относно диагностичните медицински изделия *in vitro*);

- Продуктът се придружава от сертификат за съответствие в случай на устройства, посочени в Директивата относно газовите уреди;

- Продуктът носи името на производителя и обозначение на максималния товар в случай на везни, които не подлежат на оценяване на съответствието съгласно Директивата относно везните с неавтоматично действие;

• Продуктът е произведен в съответствие с установени производствени практики в случай на определени съдове, посочени в Директивата относно обикновените съдове под налягане и Директивата относно оборудването под налягане;

Кои са продуктовете категории, изискващи „СЕ“ маркировка и съответните директиви?

• Директива 2014/35/ЕО Електрически съоръжения, предназначени за използване в определени граници на напрежението

• Директива 2009/105/ЕО Обикновени съдове под налягане

• Директива 2009/48/ЕО Безопасност на играчките

• Директива 89/106/ЕО Строителни продукти

• Директива 2014/30/ЕО Електромагнитно оборудване

• Директива 2006/42/ЕО Машини

• Директива 89/686/ЕО Лични предпазни средства

• Директива 2009/23/ЕО Везни с неавтоматично действие

• Директива 90/385/ЕО Активни имплантируеми медицински изделия

• Директива 2009/142/ЕО Газови уреди

• Директива 99/5/ЕО Радио оборудване и крайни устройства за телекомуникации

• Директива 1014/53/ЕО RED Директива

• Директива 92/42/ЕО Нови бойлери за топла вода с течно или газово гориво

• Директива 93/15/ЕО Взривни вещества с гражданско предназначение

• Директива 93/42/ЕО Медицински изделия

• Директива 94/9/ЕО Оборудване и защитни системи, предназначени за използване в потенциално експлозивна атмосфера

• Директива 94/25/ЕО Плавателни съдове с развлекателна цел

• Директива 95/16/ЕО Асансьори

• Директива 2000/9/ЕО Въжените линии за превоз на хора

• Регламент (ЕО) 1907/2006 Относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)

• Регламент (ЕО) 1223/2009 Козметични продукти

- Директива 92/42/ЕО Ефективност на нови бойлери за топла вода с течно или газово гориво
- Директива 2010/30/ЕС Екодизайн към продукти, свързани с енергопотреблението
 - Директива 95/16/ЕО Асанцьори
 - Директива 2004/22/ЕО Измервателни уреди
 - Директива 94/62/ЕО Опаковките и отпадъците от опаковки
 - Директива 2007/23/ЕО Пиротехника
 - Директива 2008/57/ЕО Оперативна съвместимост на железопътната система
- Директива 2011/65/ЕО Относно ограничението за употребата на определени опасни вещества
- Директива 2009/48/ЕО Безопасност на играчките

Други задължителни маркировки

Съгласно някои законодателни актове на Съюза за хармонизация пиктограмите или другите маркировки, указващи, например, категорията на използване, допълват маркировката „СЕ“, но не съставляват част от нея, нито я заместват. Някои примери за това са:

- енергийният етикет на ЕС за продукти, свързани с енергопотреблението;
- специфичната маркировка за защита срещу взрив, която се изисква за оборудване и защитни системи, предназначени за използване в потенциално експлозивна атмосфера;
- идентификаторът на класа на оборудването за радионавигационното оборудване (клас 2);
- допълнителната метрологична маркировка, която се изисква за средствата за измерване и везните с неавтоматично действие.

Процедура по оценяване на съответствието

Какво представлява процедурата по оценяване на съответствието?

Оценяване на съответствието е процес, имащ за цел да докаже дали са изпълнени определени изисквания, свързани с даден продукт.

- Продуктът подлежи на оценяване на съответствието както по време на етапа на проектиране, така и по време на етапа на производство;

- Основните участници в оценяването на съответствието са законодателят, производителят и (ако е предвидено от законодателството) нотифицираният или собственият акредитиран орган за оценяване на съответствието;

- В процедурата за оценяване на съответствието може обаче да участва и трета страна, ако това се изисква от съответното законодателство. Като цяло има три възможности:

- Не участва трета страна. Такъв може да бъде случаят, когато според законодателя за гарантиране на съответствието е достатъчно наличието на декларация (придружена със съответните технически изследвания и документация);
- Оценяването на съответствието се извършва с участието на акредитиран собствен орган за оценяване на съответствието, който е част от организацията на производителя;
- Законодателят изисква участието на трета страна, т.е. външен орган за оценяване на съответствието.

Роли в процедурата за оценяване на съответствието:

Производителят:

- проектира, произвежда и изпитва продукта или е възложил неговото проектиране, производство или изпитване;
- изготвя техническата документация на проекта;
- предприема необходимите мерки за гарантиране на съответствието на продуктите;
- изготвя ЕС декларация за съответствие и нанася маркировката „CE“ на продуктите, ако законодателството изисква това;

Органът за оценяване на съответствието (собствен или външен):

- извършва проверки и оценки, ако законодателството предвижда това;

- при положителна оценка издава сертификат за одобрение или писмена декларация в съответствие с приложимото законодателство.

Какво представлява базата данни от нотифицирани органи за оценка на съответствието (NANDO)?

С информационна цел Комисията предоставя обществен достъп до списъците на нотифицираните органи и други категории органи за оценяване на съответствието на интернет страницата NANDO¹ на своя сървър Europa.

С първоначалното им включване в базата данни нотифицираните органи получават идентификационни номера. Всеки номер се генерира автоматично от системата в момента на валидирането на нотификацията. Едно юридическо лице може да носи идентификационния номер само на един нотифициран орган, независимо от броя на актовете на Съюза за хармонизация, за които е нотифицирано.

Въздействие върху търговските отношения в областта на оценяването на съответствието между ЕС и трети държави

Споразуменията за взаимно признаване (СВП) се подписват между Съюза и трети държави, които използват съвместими подходи за оценяване на съответствието. Националните органи на държавите членки на ЕС, приемат сертификати и протоколи от изпитвания, издадени от органи, които чуждата страна е определила съгласно СВП. Продуктите, придружени от такива атестации за съответствие, могат да бъдат изнасяни и да се пускат на пазара на другата страна, без да преминават през допълнителни процедури за оценяване на съответствието. Всяка страна вносител се ангажира, съгласно условията на споразумението за взаимно признаване, да признава атестациите за оценка на съответствието, издадени от органи за оценяване на съответствието на страната износителка.

¹ Изт: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>

Входните пунктове на ЕС са от значение за спирането на несъответстващи и опасни продукти, идващи от трети държави. Митниците имат важна роля в подпомагането на органите за надзор на пазара и спирането на опасни и несъответстващи продукти, преди те да бъдат пуснати на пазара на ЕС.

Обмен на информация между държавите членки

Система за бърз обмен на информация за нехранителни стоки, представляващи риск (RAPEX)²

Системата RAPEX за бърз обмен на информация за нехранителни стоки, представляващи риск, дава възможност на участващите в нея 31 държави (всички държави от ЕИП) и на Европейската комисия да обменят информация за продуктите, представляващи риск за здравето и безопасността или за други защитени интереси, и за мерките, предприети от тези държави за премахване на съответния риск. Комисията публикува седмичен списък с опасните продукти докладвани от националните органи, описание на рисковете от тяхната употреба и мерките, които са предприети от съответната държава за ограничаване на използването и разпространението им на пазара.

Информационна и комуникационна система за надзор на пазара (ICSMS)³

ICSMS позволява информация за несъответстващите продукти (резултати от изпитвания, данни за идентификация на продукта, снимки, информация за икономически оператори, оценки на риска, информация за инциденти, информация относно мерките, предприети от органите за надзор, и т.н.) да бъде бързо и ефективно споделяна между органите.

² Изт.: http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/safety_products/rapex/

³ Изт.: <https://webgate.ec.europa.eu/icsms/>

4. Единен пазар на услуги

Секторът на услугите е от изключително значение за БВП и развитието на икономиката на ЕС. Чрез приемането на Директивата за услугите⁴ усилията за постепенното премахване на бариерите пред свободното предлагане на услуги в рамките на Съюза стават все по-целенасочени. Директивата покрива услуги в разнообразни сектори като търговия на дребно, туризъм, строителство, бизнес услуги и др. Пълното прилагане на директивата ще гарантира по-лесен достъп до широк избор от услуги и ще бъде предпоставка за по-сигурна защита на правата на потребителите⁵.

Ползи за бизнеса:

- по-лесно стартиране на бизнес
- по-лесно презгранично предлагане на услуги
- гарантиране на повече информация и прозрачност за доставчиците на услуги

Единни точки за контакт (EUGO Network)

Единните лица за контакт във всяка държава предоставят информация относно административните формалности, а също така и възможност за онлайн попълване на необходимите формуляри и придружаващи документи при започване на бизнес в друга държава.

Единната точка за контакт (ЕЗК) се избира през специално създаден за целта портал, като информацията в него се актуализира непрекъснато. Всички национални ЕЗК са част от европейската мрежа EUGO⁶.

4 Изт.: Директива 2006/123/ЕО от 12 декември 2006 г.

5 Изт.: https://ec.europa.eu/growth/single-market/services_bg

6 Изт.: http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/

Директива за професионалната квалификация

Директивата⁷ улеснява признаването на професионалната квалификация за хората, които искат да работят в ЕС. Тя цели премахване на още едно от предизвикателствата пред единния пазар на услуги, създавайки условия за безпрепятствено предлагане на услуги в други държави от ЕС. Документът покрива приложими навсякъде професии като: счетоводство, консултантски услуги, юридически услуги и др.

Стандартизация на услугите

Доставчиците на услуги могат да се възползват от доброволните европейски стандарти, които ги подпомагат да се възползват напълно от възможността да предлагат своите услуги в други държави членки. В работния документ SWD(2016) 186 - „Tapping the potential of European service standards“ Комисията предлага различни мерки, както и организационни процедури, които да осигурят достигането на определено ниво на качество на услугата. Ползата от тях е, че те допринасят за прозрачност, комуникация и определяне на минимални изисквания при предоставянето на услуги⁸. Стандартите могат да бъдат:

- секторни стандарти за услуги - създадени за оператори в конкретни сектори
- хоризонтални стандарти за услуги – приложими за доставчици на услуги или организации, независимо от сектора, в който оперират

Пример: CEN/TS 15511:2008 - Пощенски услуги. Качество на услугата. Информация за пощенските услуги

Стандартът засяга достъпността на информация при пощенските услуги, но няма за цел да наложи задължение за услугата. Прилагането на този стандарт е свързано с необходимостта на потребителите да разполагат с информация за предлаганите пощенски услуги, както и за приложимите условия за достъп.

7 Изт.: Директива 2013/55/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 ноември 2013 година

8 Изт.: Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета

5. Европейски стандарти

Хармонизираните стандарти са европейски стандарти, създадени по молба на Европейската комисия, които могат да бъдат използвани от предприятията, за да демонстрират, че техните продукти/услуги/процеси съответстват на европейското законодателство. Списък на хармонизираните стандарти може да откриете на сайта на Европейската комисията.

Европейските стандарти имат доброволен характер и представляват технически спецификации, определящи изисквания за продуктите, производствените процеси, услугите и тест-моделите.

Въпреки техния доброволен характер, европейските стандарти имат широко разпространение и признание. Тяхното значение е голямо за повишаване качеството на услугите и продуктите, гарантиране безопасността на потребителите, по-лесната интеграция на предприятията в единния пазар и подобряване на удовлетвореността и лоялността на клиентите.

Ключови участници в процеса на стандартизация

Европейските стандарти са под отговорността на Европейските стандартизиращи организации: (CEN, CENELEC, ETSI) и се използват в подкрепа на европейското законодателство и политики.

CEN - Европейският комитет за стандартизация (www.cen.eu)

В Европейския комитет за стандартизация участват представители на национални органи по стандартизация от 33 европейски държави. Комитетът е създаден с цел развитие на европейски стандарти и други технически документи, касаещи различни видове продукти, услуги, материали и процеси, свързани с разнообразни сектори (строителство, здравеопазване, ИКТ, услуги, транспорт, пакетиране, храни, енергетика и др.) Дистрибуцията на CEN стандарти се извършва от:

- националните органи по стандартизация
- асоциирани организации от Албания, Египет, Израел и други
- партниращи органи по стандартизация от Австрия, Монголия и Киргизстан

CENELEC - Европейският комитет за стандартизация в електротехниката (www.cenelec.eu)

Европейският комитет за стандартизация в електротехниката е институцията, отговорна за стандартите в този сектор, като нейните членове са национални електротехнически комитети от над 40 европейски държави. Замислена е като Европейска стандартизираща организация от Европейската комисия, а към момента е неправителствена организация, съществуваща вече повече от 40 години.

Доброволните стандарти на CENELEC подпомагат търговията, достъпа до нови пазари и съкращаването на разходите при рекламации.

ETSI - Европейският институт за стандарти в далекосъобщенията (www.etsi.org)

Европейският институт за стандарти в далекосъобщенията създава глобално приложими стандарти в сектора на информационните и комуникационни технологии. ETSI е неправителствена организация и в нея членуват повече от 800 членове от 66 държави на 5 континента. Членовете включват национални органи по стандартизация, администрации, мрежови оператори, производители, потребители, доставчици на услуги, университети, изследователски организации и други. Стандартите на ETSI са от изключително значение за бизнеса и обществото и обхващат интернет технологии, радиопредавания, телефонни услуги и други. Например стандартите за GSM™, DECT™, Smart Cards и електронни подписи са допринесли за революция в модерния свят на технологиите.

Стандарти могат да бъдат издадени не само от европейски стандартизиращи организации (CEN, CENELEC или ETSI), но и от национални органи по стандартизация (напр. Българския институт по стандартизация) или на международно ниво (напр. ISO).

Една от пречките при трансграничното предлагане на услуги остава наличието на национални изисквания и стандарти, с които доставчиците трябва да се съобразят, при навлизането на новия пазар⁹.

⁹ Изт.: SWD(2016) 186 - „Tapping the potential of European service standards

Националните органи по стандартизация от ЕС и страните от EFTA са отговорни за европейския консенсус, но в този процес има и други ключови участници:

SBS (Small business standards) - неправителствена организация, създадена с подкрепата на Европейската комисия, с цел да представлява малките и средните предприятия на европейско и международно ниво в процеса на изготвяне на стандартите, а също така и да повишава информираността относно ползата от стандартите и включването в стандартизиращия процес.

В процеса на стандартизацията интересите на потребители, търговския съюз и тези, свързани с опазването на околната среда, са представявани от:

ANEC - Европейската асоциация за координиране на потребителското представителство в стандартизацията

ETUC - Европейска конфедерация на профсъюзите

ECOS - Европейска организация на гражданите за екологични стандарти

Ролята на стандартите е описана подробно в РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1025/2012¹⁰. Според регламента: „Основната цел на стандартизацията е определянето на доброволни технически спецификации или спецификации за качеството, на които могат да отговарят настоящи или бъдещи продукти, производствени процеси или услуги.“¹¹

6. Цифров единен пазар

В цифровия единен пазар свободното движение на стоки, хора, услуги и капитал е гарантирано. Хората и предприятията имат безпроблемен достъп до онлайн дейности в условията на лоялна конкуренция и високо равнище на защита на личните

¹⁰ Изт.: Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета

¹¹ Изт.: https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards_bg

данни и на данните на потребителите, независимо от тяхната националност или мястото им на пребиваване. Изграждането на цифровия единен пазар ще гарантира запазването на водещата

позиция на Европа в областта на цифровата икономика, което ще помогне на европейските предприятия да разгърнат дейността си в световен мащаб.

Напълно функциониращ цифров единен пазар ще донесе много ползи за европейския бизнес и потребители. Създаването му би насърчило иновациите, би привлякло 415 млрд. евро годишно за икономиката на ЕС и би създадо стотици хиляди работни места. За постигането на тази цел е необходимо сътрудничество между националните публични власти и координирани действия на ниво ЕС.

През май 2015г. Европейската комисия прие амбициозна стратегия за завършване на цифровия единен пазар. Стратегията се основава на три стълба:

- по-добър достъп за потребителите и предприятията до цифрови стоки и услуги в цяла Европа;
- създаване на подходящи условия и равнопоставеност за успешното развитие на цифрови мрежи и новаторски услуги;
- максимизиране на потенциала за растеж на цифровата икономика.

В рамките на единния пазар предприятията трябва да бъдат в състояние да управляват своите продажби в съответствие с общ набор от правила. Някои аспекти от потребителското и договорното право, засягащи онлайн продажбите (например информацията, която следва да бъде предоставяна на потребителите, преди да сключат договор, и правилата, ръководещи правото им да се оттеглят от сделката, ако са променили мнението си) вече са изцяло хармонизирани. Въпреки това по отношение на други аспекти на договора (например наличните средства за защита в случаи на нанесъответствие на материалните стоки с описанието в договора

за продажба) се прилагат единствено правилата на ЕС, които предвиждат минимално хармонизиране, като държавите членки имат възможност да ги доразвиват. Що се отнася до средствата за правна защита при дефектно цифрово съдържание, закупено онлайн (например електронни книги), не съществуват никакви специфични правила на ниво ЕС, а само на национално ниво в отделните държави членки.

Засега само 7% от МСП в ЕС продават зад граница. Ако във всички държави членки на ЕС се прилагат едни и същи правила за електронна търговия, 57% от предприятията заявяват, че ще започнат или ще увеличат своите онлайн продажби в други държави членки.

7. Обществени поръчки

Всяка година над 250 000 публични органи в ЕС изразходват около 14% от БВП за закупуване на услуги, строителни работи или доставки. Всяко предприятие, регистрирано в ЕС, има право да участва в конкурси за обществени поръчки в други страни от Съюза.

В правото на ЕС са установени минимални хармонизирани правила с цел осигуряване на равнопоставеност на предприятията в Европа. Тези правила, транспонирани в националното законодателство, засягат търгове, чиято парична стойност надвишава определени прагове, посочени по-долу. Смята се, че тези търгове „над прага“ са от трансграничен интерес или с други думи стойността на поръчката е достатъчно голяма, за да заинтересува предприятие в друга държава.

За всички търгове публичните органи:

- не могат да дискриминират предприятия, само защото те са регистрирани в друга страна от ЕС;
- не могат да посочват конкретни търговски марки или патенти, когато описват характеристиките на продуктите и услугите, които искат да закупят;
- не могат да откажат да приемат поддържащи документи (сертификати, дипломи и др.), издадени от друга страна от ЕС, ако те предоставят еквивалентни гаранции;

- трябва да предоставят цялата информация за търговете на всички заинтересовани компании без значение в коя страна на ЕС са регистрирани те.

При какви прагове се прилагат правилата на ЕС

Прагове при обществени поръчки, обявени от централни правителствени органи:

≥ 135 000 евро	договори за доставки (за отбрана само договорите, изброени в приложение III от Директива 2014/24)
≥ 209 000 евро	договори за доставки за продукти, свързани с отбраната, неизброени в приложение III от Директива 2004/18
≥ 5 225 000 евро	всички поръчки за строителство

Прагове при обществени поръчки, обявени от други публични органи:

≥ 209 000 евро	всички поръчки за доставки и услуги
≥ 5 225 000 евро	всички поръчки за строителство

Видове процедури за обществени поръчки

Открита процедура

При открита процедура всяко предприятие може да подаде оферта. Минималният срок за подаване на оферти е 52 дни от датата на публикуване на обявлението за поръчка. Ако е публикувано предварително обявление с информация за обществената поръчка, този срок може да бъде намален на 36 дни.

Ограничена процедура

При ограничена процедура всяко предприятие може да поиска да участва, но само избраните на първи кръг ще бъдат поканени

да представят оферта. Срокът за заявяване на участие е 37 дни от публикуването на обявлението за поръчка. След това публичният орган избира поне 5 кандидата, притежаващи нужните възможности, които имат 40 дни от датата на изпращане на поканата, за да представят оферта. Този срок може да бъде намален на 36 дни, ако е публикувано предварително обявление за предварителна информация.

Процедура на договаряне

При процедура на договаряне публичният орган кани поне 3 предприятия, с които ще договори условията на договора. Повечето органи възложители могат да използват тази процедура само в ограничен брой случаи, като например за доставки, предназначени изключително за целите на научни изследвания или изпитвания. Органите възложители в сектора на водоснабдяването, енергетиката, транспорта или пощенските услуги могат да я използват като стандартна процедура. Срокът за получаване на заявления за участие е 37 дни от публикуването на обявлението за поръчка. В изключително спешни случаи срокът може да бъде намален на 15 дни (или 10 дни, ако обявлението се изпраща по електронен път).

Състезателен диалог

Тази процедура се използва често за сложни поръчки, като например големи инфраструктурни проекти, при които публичният орган не може да определи техническите спецификации от самото начало. След публикуването на обявлението за поръчка заинтересованите предприятия имат 37 дни, за да заявят желанието си за участие. Публичният орган трябва да покани поне 3 кандидати на диалог, на който се определят окончателните технически, правни и икономически аспекти на договора. След диалога кандидатите изпращат окончателните си оферти. Състезателният диалог не може да се използва от доставчици на публични услуги в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги.

Електронни търгове

Публичните органи могат също да възлагат поръчки чрез електронни търгове. Преди началото на търга органът трябва да направи пълна първоначална оценка на офертите и да допусне до участие само допустимите оферти. В поканата за участие в търга трябва да са посочени датата и часът на търга и броят кръгове на наддаване. Трябва да се посочи и математическата формула, по която ще се изчислява автоматичното класиране. Участниците трябва да имат достъп до информацията относно тяхното място в класацията, без имената на конкурентите им да бъдат посочвани. Електронните търгове не могат да се използват за определен вид поръчки, като например за строителни проекти (архитектурни планове за сграда и др.).

Електронни обществени поръчки

Електронните обществени поръчки опростяват целия цикъл на възлагане на обществени поръчки, като го правят по-ефективен и прозрачен и подобряват достъпа до пазарни възможности за предприятията.

Преминаването към електронни обществени поръчки трябва да бъде завършено до октомври 2018г. Тогава оферти ще могат да бъдат подавани по електронен път до всички възлагащи органи в ЕС.

На разположение вече има цифрови инструменти, които опростяват достъпа до обществени поръчки:

• Единен европейски документ за обществени поръчки

– използването му води до намаляване на бюрократичните формалности

Единният европейски документ за обществени поръчки Ви дава възможност да декларирате финансовото положение на Вашето предприятие, с какви възможности разполага то и доколко е подходящо за участие в процедура по възлагане на обществени поръчки. От април 2016 г. този документ е задължителен. Той може да се използва на хартия или като електронна услуга. (Електронният единен европейски документ за обществени поръчки не е достъпен във всички държави.)

Можете да попълните онлайн формуляра и да го изпратите по електронен път заедно с Вашата оферта. Подаването на формуляра се извършва през системата за Единния европейски документ за обществени поръчки (eESPD). До 18 април 2018г. е възможно подаване и на заявление на хартия. Вече не е необходимо да изпращате документи, когато подавате заявление през системата eESPD. Само победителите в търга ще трябва да представят документи като доказателство.

• **E-Certis** – информация относно изискванията за сертифициране в държавите от ЕС

e-Certis е инструмент, който Ви помага да откривате и сравнявате различни сертификати и изисквания при процедури по възлагане на обществени поръчки в ЕС. За да търсите в базата данни e-Certis, просто въведете описание на документа, който търсите, а след това изберете съответната страна. Функцията за търсене се поддържа на всички официални езици на ЕС. Информацията, която се съдържа в базата данни, се предоставя от националните органи и редовно се актуализира.

8. Статистика

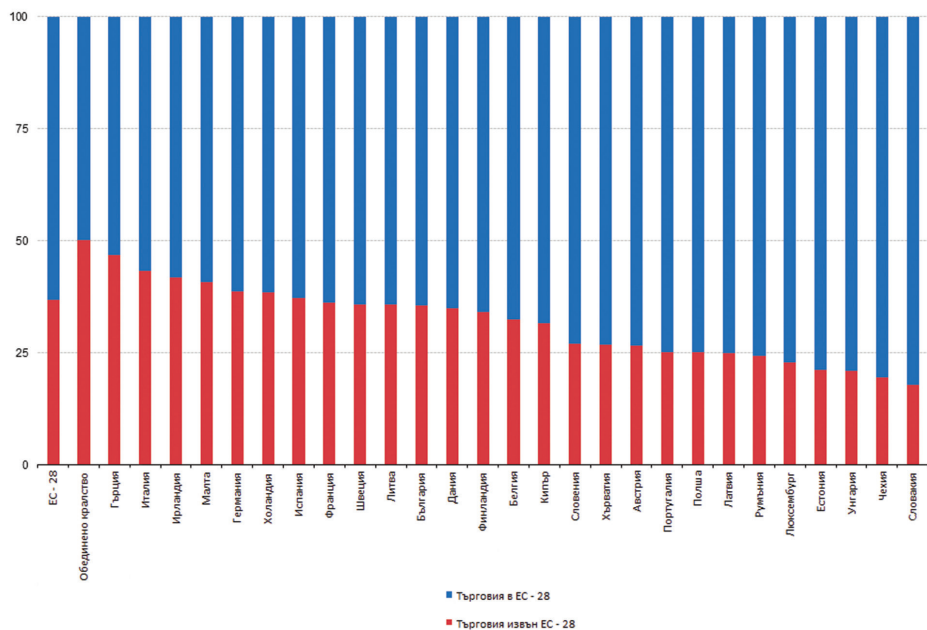
Отгледна точка на изпращанията, търговията със стоки в рамките на ЕС се оценява на 3 070 млрд. евро през 2015 г. Това равнище е с около 71% по-високо от равнището на износа от ЕС към трети страни (1 791 млрд. евро). Вътрешнообщностната търговия – измерена в изпращания – се е повишила с 4.7% между 2014 г. и 2015 г.

Значението на вътрешния пазар на ЕС се подчертава от факта, че във всяка от държавите членки на Съюза, размерът на търговията със стоки в рамките на ЕС е по-висок от този на търговията с държави извън ЕС, с изключение на Великобритания¹².

По данни на НСИ през 2015г. износът на България за ЕС се увеличава със 7.9% спрямо 2014 г. и е в размер на 29.1 млрд. лева¹³.

¹² Изт.: Евростат

¹³ Статистическа стойност. Това е стойността на стоките на границата на страната: FOB (франко борд) стойност за износ/изпращане или CIF (цена, застраховка и транспорт) стойност за внос/пристигане.

Източник: Евростат (online data code: ext_lt_intratrd)

Основни търговски партньори на България са Германия, Италия, Румъния, Гърция, Франция и Белгия, които формират 69.1% от износа за държавите членки на ЕС. Вносът на България от ЕС през 2015г. се увеличава с 5.2% спрямо 2014г. и е на стойност 33.2 млрд. лева по цени CIF. Най-голям е стойностният обем на стоките, внесени от Германия, Италия, Румъния, Гърция и Испания.

Външнотърговското салдо (износ FOB - внос CIF) на България с ЕС за 2015г. е отрицателно и е на стойност 4.1 млрд. лева.

9. Заключение

Единният пазар е едно от най-големите постижения на Европейския съюз. Функционирането му позволява непрекъснато подобряване на условията за по-лесно създаване на партньорства, бърз растеж на МСП, повишаване на качеството и ефективността на услугите и продуктите. Възможността за търговия в голям мащаб непрекъснато увеличава БВП на ЕС. Инвестираните от бизнеса средства в научноизследователска дейност, маркетинг и иновации

се характеризират с много по-висока възвръщаемост. Ето защо страните членки и европейските институции полагат усилия за продължаването на процес на изграждане на единния пазар. Необходими са допълнителни усилия най-вече в сферата на услугите, цифровия пазар и енергетиката, което ще помогне на МСП да се възползват в още по-голяма степен от свободите на движение.

Източници

1. Официален сайт на Европейския съюз (2016): http://europa.eu/youreurope/business/public-tenders/rules-procedures/index_bg.htm
2. Официален сайт на Европейската комисия (2016): http://ec.europa.eu/growth/single-market_en
3. Стратегия за цифров единен пазар за Европа, COM(2015) 192 final (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN>)
4. „Синьо ръководство“ за прилагането на правилата на ЕС относно продуктите – 2016 г. (текст от значение за ЕИП), 2016/С 272/01

Enterprise Europe Network е най - голямата мрежа в света в подкрепа на амбициозните малки и средни предприятия, разработващи иновации и стремящите към външни пазари.

een.ec.europa.eu

